

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

УДК 327(477+438):351.862.4

DOI: <https://doi.org/10.17721/2524-048X.2023.24.2>

Ірина Автушенко,

д-р іст. наук, проф.

Національний транспортний університет,

Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-3987-4034

Олександр Автушенко,

канд. пед. наук, доц.

Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,

Київ, Україна

ORCID: 0000-0003-0910-7552

ЕВОЛЮЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

***Анотація.** У статті досліджується еволюція міждержавних відносин України та Польщі у військовій сфері. Військове співробітництво між країнами розпочалося з підписанням Угоди між Міністерством національної оборони Республіки Польща та Міністерством оборони України у лютому 1993 року. У 1996 році, після підписання спільної декларації Президентами України та Республіки Польща, відносини між державами вийшли на рівень стратегічного партнерства. У 1997 р. була створена спільна українсько-польська військова частина для участі в міжнародних миротворчих і гуманітарних операціях під егідою міжнародних організацій. Зі вступом Польщі в НАТО та ЄС військове співробітництво між країнами посилилось. Україна та Польща проводили спільні військові навчання, що сприяло практичному засвоєнню впроваджуваних в українському війську західних оперативних стандартів, сучасних практик та підходів.*

З'ясовано, що між Україною та Польщею регулярно відбувались двосторонні зустрічі на рівні керівного складу оборонних відомств, було підписано ряд угод щодо військово-технічного співробітництва, проводились щорічні стажування та навчання у вищих навчальних закладах Республіки Польща та України.

Доведено, що за останні 30 років польсько-українська співпраця будувалася на взаємовигідних умовах у військовій сфері, відносини з кожним роком поглиблювалися. Це сприяло нарощуванню спроможностей Збройних сил України, підвищенню рівня їх взаємосумісності зі збройними силами держав – членів НАТО. З початком повномасштабної війни Росії проти України військове співробітництво між країнами досягло найвищого рівня розвитку за роки незалежності. Польща як член НАТО та ЄС сприяє налагодженню військового співробітництва України з європейськими структурами. Це співробітництво є прикладом для інших країн в умовах ведення війни України з Російською Федерацією.

***Ключові слова:** військове співробітництво, військовослужбовці, багатонаціональні навчання, Збройні сили України, Польща, Україна.*

Постановка проблеми. З проголошенням Україною незалежності розпочалося формування якісно нової моделі двосторонніх міждержавних стосунків між Україною та Республікою Польща. Кожна країна, вибудовуючи свою зовнішню політику, в першу чергу повинна звертати увагу на держави, які мають з нею спільні кордони. Саме тому для України важливого значення набувають взаємовідносини з Польщею. Завдяки зусиллям політиків та науковців обох країн вдалося досягнути вагомих результатів у міжнаціональному примиренні й порозумінні, визначити пріоритетні напрями партнерства між нашими державами, зокрема у військовій сфері. Історія становлення і розвитку українсько-польського співробітництва у військовій сфері на сучасному етапі розпочалася зі здобуттям незалежності України й особливо актуалізувалося з окупацією Криму та військовою агресією Росії проти України. Від початку 1990-х років військове співробітництво між країнами пройшло певну еволюцію, а з другої половини 1990-х років вийшло на новий рівень – рівень стратегічного партнерства. З початком повномасштабної війни 24 лютого 2022 року з боку Росії військове співробітництво України та Польщі стало пріоритетним завданням, спрямованим на підтримання стабільності та безпеки в Східній Європі.

Мета статті полягає у вивченні еволюції військового співробітництва України та Польщі за останні 30 років у контексті розвитку двосторонніх відносин та впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на це співробітництво.

Аналіз джерел і літератури. Історія становлення і розвитку українсько-польських відносин займає чільне місце у вітчизняній та польській історіографії. Наразі існує багато публікацій, в яких висвітлюються питання двосторонніх відносин між країнами. Проте, наявні на сьогодні дослідження, присвячені українсько-польським взаєминам, розкривають далеко не всі аспекти такої співпраці. Особливістю історіографії є те, що перші дослідження присвячені міждержавним відносинам України та Польщі втрачають своє значення, оскільки виникає необхідність подальшого ґрунтовного й об'єктивного дослідження. Це пояснюється незначною віддаленістю у часі та незавершеністю процесу.

Серед значної кількості праць вітчизняних вчених, що висвітлювали питання становлення і розвитку українсько-польських відносин, на сучасному етапі, чільне місце посідає монографія М. Янківка [32]. У монографії висвітлюються питання формування стратегічного партнерства між Україною та Польщею у політичній та економічній сфері, а також у військово-політичній сфері. Науковці І. Ільчук [17], О. Знахоренко [16], О. Митрофанова [19],

О. Слободян [24] досліджували міждержавні зв'язки та співпрацю у різних сферах України та Республіки Польщі. Г. Зеленько [15] досліджувала українсько-польські відносини в контексті членства Польщі в НАТО та ЄС. В. Бурдяк та І. Мороз [13] у своїй розвідці висвітлюють євроатлантичні перспективи України у контексті геополітичних викликів. Вони зазначають, що співробітництво України та Польщі у сфері безпеки є дуже важливим для обох країн. У статті В. Гевко [14] розглядається еволюція військово-політичної співпраці України й Польщі у нових геополітичних умовах, аналізується нормативно-правова база двосторонніх відносин. С. Шестопапов [30] досліджував українсько-польське військово-співробітництво. Однак, ґрунтовний аналіз процесу еволюції військового співробітництва між Україною та Польщею ще не знайшов належного висвітлення в історичній літературі.

Виклад основного матеріалу. Взаємовідносини між Україною та Польщею у військовій сфері почали розвиватися з підписанням Угоди від 3 лютого 1993 року між Міністерством національної оборони Республіки Польща та Міністерством оборони України про співробітництво у військовій галузі. В угоді найважливішими були визначені питання роззброєння та заходи зміцнення довіри, співробітництво у забезпеченні взаємної, європейської та міжнародної безпеки; організаційні питання, що стосуються функціонування оборонних відомств двох країн і форм співробітництва на рівні міністрів оборони, начальників головного і генерального штабів, командуючих військовими округами, родами військ та інших представників, що займають керівні посади в міністерствах оборони та збройних силах; консультації, обмін досвідом, конференції, симпозіуми, семінари та виставки; підготовка офіцерів у військових вузах, а також курси, спеціальне стажування та фахова практика тощо [21].

У квітні 1996 р. був підписаний Протокол між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Республіки Польща про двостороннє співробітництво в галузі підготовки військових кадрів відповідно до якого передбачалося навчання військовослужбовців проводити в Україні – українською (російською) мовою та у Польщі польською мовою за планами та програмами військово-навчальних закладів, прийнятими військово-навчальними закладами Сторін з урахуванням рівня підготовки військовослужбовців, які прибуватимуть на навчання [22].

Важливе значення для розвитку двосторонніх відносин мало підписання «Спільної Декларації Президента України і Президента Республіки Польща» під час візиту у Польщу Президента України Л. Кучми 25-26 червня 1996 р., в

якій було сформульовано ідею про стратегічне партнерство між Україною і Польщею, зокрема у військовій галузі. У декларації зазначалось, що: «Президенти надають важливого значення створенню спільного українсько-польського військового підрозділу для участі в операціях по підтриманню миру під егідою ООН та інших структур безпеки. Сторони вважають за необхідне зміцнювати співробітництво між прикордонними військовими округами, продовжувати спільні військові навчання. Також визнають перспективність українсько-польського військово-технічного співробітництва, включаючи спільну розробку нових видів сучасної військової техніки та озброєнь для потреб Збройних сил України та Республіки Польща. Особливу увагу обидві держави приділятимуть співпраці в галузі конверсії військового виробництва» [25]. Саме з підписання спільної декларації двосторонні відносини між державами вийшли на рівень стратегічного партнерства.

У жовтні 1996 року була підписана Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про взаємні поставки озброєння, військової техніки та надання послуг у військово-технічній галузі [20] та Виконавчий протокол до цієї угоди [23].

Дослідниця О. Слободян вважає, що умовною датою офіційного оголошення виходу українсько-польських відносин на рівень стратегічного партнерства вважається 1996 р. [24, с. 284].

У листопаді 1997 р. була укладена Угода між Україною та Республікою Польща у справі створення спільної військової частини для участі в міжнародних миротворчих і гуманітарних операціях під егідою міжнародних організацій [27].

У 1999 році батальйон досяг операційної готовності. Він складався з трьох підрозділів механізованих військ (два польських і один український) і національних (польських чи українських) спеціалізованих взводів. Крім того, батальйон складався з трьох спільних компонентів: командування, штаб і логістична рота. Місцем дислокації штабів і командування було обрано Перемишль і Яворів. Офіційною мовою обрали англійську. Батальйон був задуманий як підрозділ швидкого реагування, який може бути готовий до дії протягом 30 днів з моменту отримання від урядів обох країн прохання про його використання.

У червні 2000 р. була підписана Технічна угода між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Республіки Польща щодо участі національних контингентів у міжнародній миротворчій операції на території Косово, Союзна Республіка Югославія, у складі українсько-

польського батальйону [31]. Показово, що у складі батальйону були військовослужбовці країни-члена НАТО і нейтральної країни.

У 2000-2010 роках батальйон перебував у Косово в складі місії НАТО (KFOR). Однак, у вересні 2010 року польсько-український батальйон був розформований під впливом громадськості відносно військових операцій. Використання POLUKRBAT для бойових завдань не було схвалено парламентами.

Зі вступом Польщі в НАТО у 1999 році та у 2004 році в ЄС, зміною геополітичної ситуації в Центральній Європі військове співробітництво між країнами тільки посилилось. Відносини між державами з однаковим міжнародно-правовим статусом переросли на відносини з особливим регіональним напрямком по лінії стосунків між НАТО, ЄС та їхніми східними сусідами [16, с. 91].

Міністерство оборони України вживало заходів для активізації військового співробітництва з Республікою Польща, оскільки це сприяло забезпеченню належного рівня безпеки України та реформуванню її Збройних сил. Відбувся перехід на середньо- та довгострокове планування міжнародного військового співробітництва. Тільки у 2003 році було реалізовано понад 40 спільних проєктів спрямованих на безпеку обох країн. Польща надавала велику консультаційну допомогу Україні в проведенні військової реформи у напрямі адаптації до стандартів НАТО [30, с. 69].

У 2005 р. проходили спільні багатонаціональні військові навчання за участю Збройних сил України (далі – ЗСУ) та Польщі: Cossack Steppe 2005 (Польща) тактичне навчання батальйонного рівня із залученням літака Іл-76 Повітряних сил України та 110 військовослужбовців Західного оперативного командування. У ході навчань відпрацьовувалися спільні дії загальновійськових підрозділів у миротворчих, пошуково-рятувальних і гуманітарних операціях. Також проводились командно-штабні навчання батальйонного рівня Commonwealth 2005, 2006 (Польща) до яких були залучені: 13 штабних офіцерів у 2005 році та 15 у 2006 році UKRPOLBAT. Метою навчань була підготовка до виконання завдань у складі сил KFOR [1, с. 89].

У 2008 р. за ініціативи Республіки Польща та Королівства Швеція Україні запропонували новий формат взаємодії з ЄС під назвою «Східне партнерство». Поглиблення європейської інтеграції України у 2008 році мало цілеспрямований та системний характер.

Протягом 2009 року відбулося три двосторонні зустрічі на рівні керівного складу оборонних відомств ЗСУ та Польщі, де обговорювалися питання

впровадження у діяльність оборонного відомства України польського досвіду реформування національних збройних сил відповідно до стандартів НАТО та ЄС, підвищення рівня взаємосумісності з військовими формуваннями країн-членів НАТО, а також поглиблення взаємовигідної співпраці у військово-технічній сфері.

Пріоритетними завданнями в рамках регіонального співробітництва з Республікою Польща було залучення ЗСУ до складу Багатонаціонального батальйону військової поліції, формування спільного бойового підрозділу в рамках БТГ ЄС та створення українсько-польсько-литовської бригади [2, с. 59]. Участь військовослужбовців ЗСУ у міжнародній бригаді наближало Збройні сили нашої держави до стандартів НАТО. М. Янків констатує, що: «Зі вступом Польщі до НАТО посилюється зацікавленість офіційної Варшави у взаєминах з нашою державою, закріплення за нею ролі своєрідного містка у взаєминах Україна – НАТО» [32]. З обранням Президентом Польщі Л. Качинського польська влада почала проводити чітку політику на перспективу вступу України до НАТО та активно сприяла їй у цьому. Вагомим досягненнями співпраці двох держав, на думку М. Янків, стали надання Польщею допомоги нашій державі в утилізації ракетного палива, розміщеного на її території, консультації польських фахівців щодо реформування української армії, створення литовсько-польсько-української бригади.

І. Ільчук зазначає, що: «На міжнародній арені Республіка Польща відіграла роль так званого «адвоката України» і підтримувала її у вступі до міжнародних організацій та регіональних союзів» [17].

У вересні 2010 р. відбулось багатонаціональне тактичне навчання підрозділів спеціального призначення «Бар'єр-2010» Республіки Польща та України, що спрямовувалося на удосконалення способів виконання підрозділами сил спеціальних операцій спеціальних завдань (від України – 20 військовослужбовців зі штатним озброєнням) [3, с. 73].

З 2011 року, за президенства В. Януковича, Україна почала проводити політику позаблокового статусу. Однак, не дивлячись на це відбулось багатонаціональне тактичне навчання аеромобільних підрозділів «Козацький Степ – 2011» на «Широколанівському» полігоні (Миколаївська обл.) у ході якого здійснювалося відпрацювання завдань у складі багатонаціональних військових контингентів під час миротворчих операцій (від України – 35 військовослужбовців, 1 літак та 1 вертоліт; від Республіки Польща – 53 військовослужбовця) [4, с. 80].

У 2012 р. на стабільно високому рівні залишалося співробітництво оборонних відомств України та Республіки Польща. Під час проведення чемпіонату Європи з футболу «Євро – 2012» збройні сили цих країн забезпечували з повітря безпеку масових заходів під час фіналу. Міжнародне військове співробітництво виступає практичним інструментом реалізації національних інтересів України у сфері безпеки і оборони на зовнішній арені. Проводилися щорічні стажування представників Міністерства оборони та Генерального штабу України у структурних підрозділах Міністерства національної оборони Республіки Польща та Генерального штабу Війська Польського. Протягом року стажування пройшли сім військовослужбовців [5, с. 50].

У 2013 р. співпраця України з Республікою Польща набула позитивної динаміки, що полягала у поглибленні практичного співробітництва у військово-технічній сфері. Зокрема, у Польщі та Україні було проведено два форуми щодо співпраці оборонно-промислових комплексів. Збройні сили України та Республіки Польща брали участь у міжнародних багатонаціональних навчаннях: Сил реагування НАТО «Стедфаст Джаз – 2013», міжнародних миротворчих операціях – Міжнародних силах сприяння безпеці в Афганістані (ISAF), Міжнародних силах з підтримання миру в Косово (KFOR), у формуванні бойової тактичної групи (БТГ) країн Вишеградської четвірки – В4 (Республіка Польща, Словацька Республіка, Угорщина, Чеська Республіка); опрацюванні нормативно-правової бази зі створення спільної литовсько-польсько-української бригади ЛИТПОЛУКРБРИГ; підвищенні фахового та мовного рівнів підготовки представників ЗСУ в рамках щорічних стажувань та навчання у вищих навчальних закладах Республіки Польща [6, с. 52]. О. Митрофанова окремим напрямом військового співробітництва визначає обмін між військовими навчальними закладами та поєднання зусиль у сфері воєнної промисловості [19, с. 156].

Порушення Російською Федерацією у 2014 році зобов'язань за міжнародними договорами зумовило Міністерство оборони України спрямувати співробітництво на підвищення спроможностей ЗСУ, головним чином за рахунок отримання консультативної, гуманітарної і матеріально-технічної допомоги від країн-партнерів, та розширення взаємодії з ООН, ОБСЄ, ЄС та НАТО.

Значення Польщі як стратегічного партнера України в секторі оборони дало про себе знати вже у перші місяці війни на Донбасі. Як виявилось, вже на початку протистояння, ЗСУ відчували дуже серйозний брак екіпірування

особового складу, зокрема, сучасними шоломами та бронезилетами. Саме таке обладнання виробляється польськими фірмами ОПК, зокрема, компанією «Lubawa». У результаті переговорів було підписано контракти на поставки тисяч екземплярів такого обладнання для підрозділів ЗСУ. Перші поставки було реалізовано вже влітку 2014 року, що дозволило збільшити можливості ЗСУ на цьому найскладнішому етапі воєнного протистояння з Росією.

Також були підписані контракти з польською приватною фірмою WB Electronics з виробництва безпілотників та систем спостереження. Це дало можливість значно покращити рівень облаштування українських підрозділів безпілотниками та наводити артилерійський вогонь [18].

Основою зовнішньої політики України з 2014 р. стала відмова від позаблоковості, поглиблення співпраці з НАТО та забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС. Республіка Польща на усіх міжнародних майданчиках виступала і виступає за посилення тиску на Росію з метою відновлення територіальної цілісності України у міжнародно визнаних кордонах.

У вересні 2014 року було укладено Угоду між Урядом Литовської Республіки, Урядом Республіки Польща та Кабінетом Міністрів України стосовно створення спільної військової частини, яка мала бути готовою до участі в міжнародних операціях, що проводитимуться на підставі мандата Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй. Участь Бригади або її окремих підрозділів в Операціях передбачалося, що відбуватиметься виключно на підставі рішення відповідних уповноважених органів Литовської Республіки, Республіки Польща та України [28]. Залучення бригади для захисту й оборони однієї із країн не передбачалось. Планувалось, що створення спільної бригади сприятиме поширенню польського і литовського досвіду на реформування української армії.

У 2014 році було проведено багатонаціональне тактичне навчання «Кленова арка – 2014» до якого було залучено 22 військовослужбовця ЗСУ, від країн-партнерів – 234 військовослужбовця. Метою цього навчання була підготовка штабу багатонаціонального батальйону для проведення операцій з підтримання миру та безпеки у складі багатонаціональної польсько-литовсько-української бригади [7, с. 80]. У 2016 році до багатонаціонального тактичного навчання «Кленова арка – 2016» було залучено 94 військовослужбовця ЗСУ, від країн-партнерів – 106 осіб [9, с. 110].

Характерною ознакою багатонаціональних навчань 2016 року стала трансформація їх сценаріїв. Наприклад, тематика миротворчих операцій, що

застосовувалася у попередні роки, була замінена на проведення стабілізаційних дій. З урахуванням розвитку сучасної воєнно-політичної ситуації, запроваджено опрацювання питань щодо дій військ (сил) в умовах ведення гібридної війни.

Важливими рисами міжнародних навчань 2016 р. для вітчизняних підрозділів було активне використання систем імітаційного моделювання бойових дій. Це дало змогу поглибити вивчення і впровадження стандартів НАТО у функціональну діяльність українських військових та сприяло розвитку їх взаємосумісності. Участь у багатонаціональних навчаннях сприяла практичному засвоєнню впроваджуваних в українському війську західних оперативних стандартів, сучасних практик та підходів.

Подальшого розвитку набула практика обміну досвідом, зокрема бойовим. Особливо цікавими для країн-партнерів були український досвід проведення військової реформи в умовах ведення бойових дій та протидії сучасним гібридним загрозам, питання створення та функціонування військово-польової інфраструктури [9, с. 50].

У жовтні 2015 р. в повітряному просторі України відбулися українсько-польські навчання авіаційних підрозділів «Safe Skies – 2015», які спрямовувалися на підвищення рівня взаємосумісності між авіаційними підрозділами ЗСУ та збройних сил Республіки Польщі (від України – 2 літаки МіГ-29, особовий склад радіотехнічних підрозділів, пунктів наведення авіації в районах здійснення польотів; від Республіки Польща – 3 літаки) [8, с. 110].

Важливим напрямом співробітництва у 2016 р. стала організація та проведення представниками Міністерства національної оборони Республіки Польща для особового складу ЗСУ спеціалізованих курсів з питань планування та організації переміщення і транспортування військ і вантажів.

Генеральний штаб ЗСУ спільно з польськими колегами підписав Технічну угоду між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Республіки Польща щодо реалізації заходів військової підготовки ЗСУ. У 2016 р. польська сторона приєдналася до Об'єднаної багатонаціональної групи з підготовки – Україна (JMTG-U) та залучилась до підготовки підрозділів ЗСУ [9, с. 84].

Двостороння співпраця в оборонній сфері між Україною та Польщею сьогодні спирається на підписану 2 грудня 2016 року відповідну міжурядову угоду та додаток до неї. Зокрема, ними передбачено тісніше співробітництво ВПК обох країн, у чому є обопільний інтерес. Конкретним проявом такої співпраці може стати розробка та виробництво спільних зразків озброєнь.

Протягом 2017-2018 рр. продовжувалися інтенсивні контакти на всіх рівнях щодо співробітництва України з Республікою Польща. Поглиблювався діалог між оборонними відомствами країн, під час якого наголошувалося, що одним із головних пріоритетів зовнішньої політики Республіки Польща залишається звільнення окупованих Російською Федерацією територій України, подальша підтримка польською стороною стратегічних цілей України з набуття членства в НАТО та ЄС і продовження плідного співробітництва в оборонній сфері, зокрема у військово-технічній. У 2018 р. було проведено черговий раунд «стратегічного діалогу» на рівні заступників міністрів оборони України та Республіки Польща, а також відбулася передача українській стороні від польської повноважень щодо командування спільною литовсько-польсько-українською бригадою ЛИТПОЛУКРБРИГ [10, с. 132].

У рамках продовження діяльності ЛИТПОЛУКРБРИГ забезпечено участь представників командування Бригади та визначених підрозділів у багатонаціональних навчаннях «Репід Трайдент – 2018», «Кленова Арка – 2018», «Анаконда – 2018» та у командно-штабних навчаннях «Север Старс» і «Брейв Босс».

ЛИТПОЛУКРБРИГ залучалася також до командно-штабного навчання «Брейв Бенд», багатонаціональних навчань «Кленова Арка – 2020», «Репід Трайдент – 2020» та «Сайбер Джанкшн – 2020» [11, с. 125]. Отже, діяльність цієї бригади є першим довготривалим і постійним проектом зі створення спільної військової частини. Вона є прикладом багатосторонньої військової інтеграції на основі стандартів НАТО, але поза межами офіційного членства України в Альянсі.

У жовтні 2018 р. набула чинності Генеральна угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща у сфері оборони від 2 грудня 2016 р., реалізація якої створювала всі умови для подальшого розвитку українсько-польської співпраці у сфері оборони, у тому числі за військово-технічним напрямом [10, с. 133].

У контексті обміну досвідом щодо реформування та розвитку збройних сил, важливим напрямом співробітництва є організація та проведення польською стороною інструкторських та мовних курсів для представників Військової служби правопорядку у ЗСУ. У 2018 р. проведено 4 робочі зустрічі з питань створення Військової поліції та проведено фахову підготовку 10 військовослужбовців ЗСУ на базі навчально-тренувальних закладів збройних сил Республіки Польща [10, с. 133].

Завдяки зусиллям польських партнерів у 2018 р. тривала реабілітація поранених українських військовослужбовців. У межах проекту «Добрий брат» в Республіці Польща пройшли курс реабілітації близько 250 військовослужбовців, які брали участь в АТО/ООС [10, с. 133-134].

Під час візиту до Польщі 12-14 листопада 2019 р. українській делегації Генштабу ЗСУ вдалося домовитися про поглиблення військового співробітництва між збройними силами обох країн. Українська делегація на чолі з заступником начальника Генерального штабу ЗСУ С. Насвим була проінформована про досвід реформування Об'єднаного командування збройними силами Республіки Польща відповідно до стандартів НАТО.

Протягом 2021 року тривав активний діалог керівництва ЗСУ на стратегічному рівні у рамках спільної участі у засіданнях Військового комітету НАТО та засіданнях головнокомандувачів (начальників генеральних штабів) збройних сил країн Вишеградської групи у форматі з Україною, а також під час візиту Головнокомандувача ЗСУ в Республіку Польща. Представники збройних сил Республіки Польща брали участь у навчально-тренувальних програмах Об'єднаної багатонаціональної групи з підготовки – Україна (JMTG-U) на території України. (Інформаційний бюлетень [12, с. 69]. У травні на території Польщі проходило багатонаціональне навчання «Дайнемік Фронт – 2021», що спрямовувалось на виконання завдань у багатонаціональному середовищі, підвищення рівня оперативних спроможностей та рівня взаємосумісності артилерійських підрозділів ЗСУ з артилерійськими підрозділами держав – членів НАТО. Від України взяло участь 85 військовослужбовців з озброєнням і військовою технікою [12, с. 107]. У червні відбулось багатонаціональне навчання НАТО «CWIX – 2021» у Польщі, яке спрямовувалось на підвищення рівня взаємосумісності захищених телекомунікаційних мереж сил держав – членів та партнерів НАТО за допомогою дослідження та випробування інноваційних технологій, досягнення технічної та оперативної взаємосумісності телекомунікаційних мереж на всіх театрах ведення бойових дій та їх захисту. Від України брало участь 14 військовослужбовців [12, с. 107]. У рамках проведення багатонаціональних навчань за участю підрозділів ЗСУ з 19 липня по 31 липня 2021 року в Україні відбулися спільні українсько-польські навчання «Три Мечі – 2021», спрямовані на підвищення рівня взаємосумісності між підрозділами ЗСУ та підрозділами держав – членів НАТО, тренування штабних елементів щодо прийняття військових рішень за стандартами та процедурами НАТО. Від України було залучено 700 військовослужбовців з озброєнням і військовою технікою [12, с. 106]. За підтримки польської сторони

у 2020-2021 рр. військовослужбовці ЗСУ, які виконували завдання в рамках реалізації гуманітарного проєкту ЗСУ «ЕВАКУАЦІЯ 200», разом із сім'ями пройшли психологічну реабілітацію в Республіці Польща [12, с. 69; 11, с. 125].

Ефективне використання всього спектра заходів міжнародного співробітництва у військовій сфері слугує дієвим інструментом нарощування спроможностей Збройних сил, підвищення рівня їх взаємосумісності зі збройними силами держав – членів НАТО, а також зміцнює позитивний імідж України та її Збройних сил на міжнародній арені.

1 червня 2022 року в м. Київ відбулися українсько-польські міжурядові консультації, за підсумками яких Сторони:

відзначили важливість подальшого спрямування зусиль урядів України та Республіки Польща на зміцнення стратегічного партнерства, розвитку співпраці між обома дружніми країнами та братніми народами на засадах взаємної поваги та взаєморозуміння;

підтвердили готовність продовжувати спільні зусилля для припинення агресії Російської Федерації проти України і відновлення територіальної цілісності і суверенітету України;

підкреслили важливість збільшення обсягів надання Україні військової, фінансової та гуманітарної допомоги; Польща сприятиме у розширенні пропускних спроможностей портів, залізничної і дорожньої інфраструктури з метою постачання Україні необхідної допомоги, в тому числі паливно-мастильних матеріалів;

підтвердили готовність до активного залучення усіх необхідних дво- та багатосторонніх інструментів для забезпечення надання Україні статусу країни-кандидата на членство в Європейському Союзі в ході засідання Європейської Ради 23-24 червня 2022 року;

визначили пріоритети українсько-польського співробітництва з двостороннього порядку денного, зокрема у військово-технічній (гарантує, серед іншого, проведення базового авіаційного курсу з підготовки 60 українських кандидатів у льотчики) [26].

Протягом 2022 року під час українсько-російської війни Польща передала Україні гаубиці «Krab», які стабілізували ситуацію на Донбасі, а також 200 модернізованих танків радянського зразка Т-72 польської модифікації PT-91 Twardy, з потужнішим двигуном та системою наведення вогню, протитанкову зброю, боєприпаси та амуніцію [29].

На річницю вторгнення Росії, 24 лютого, Польща першою передала Україні 4 танки Leopard 2, де їх зустріли разом із прем'єр-міністром Польщі

Матеушем Моравецьким, який якраз приїхав до Києва. У Польщі навчаються 105 українських військових, які опановують танк Leopard 2. Також Польща погоджується проводити навчання українських пілотів на винищувачах F-16 на своїй території, за умов погодження у широкій коаліції із союзниками. Польща планує передати 14 танків Leopard 2.

Отже, Польща відіграє провідну роль у наданні допомоги Україні в умовах збройної агресії з боку Росії. Зокрема, постачає військове обладнання, тренує українських військовослужбовців, надає гуманітарну та економічну допомогу. За рік повномасштабної війни Росії проти України відносини між Україною та Польщею стали дуже дружніми і міцними.

Результати дослідження свідчать, що з проголошенням незалежності України вищі органи влади обох держав тісно співпрацювали у розв'язанні важливих питань двосторонніх відносин, у першу чергу в сфері колективної безпеки. За роки незалежності України українсько-польські відносини у військовій сфері пройшли шлях від становлення до стратегічного партнерства. Регулярні контакти та співпраця між керівництвом Міністерств оборони України та Республіки Польща набули принципово іншого змісту та вийшли на найвищий рівень у військовій сфері.

Список використаних джерел та літератури:

1. Біла книга – 2005: оборонна політика України / Сунгуровський М., Чернова А., Шангіна Н. – К.: Вид-во «Заповіт», 2006. – 134 с.
2. Біла книга – 2009. Збройні Сили України. – К.: МОУ, 2010. – 85 с.
3. Біла книга – 2010. Збройні Сили України / Андресюк Б., Дем'яненко А., Клубань О., Корендович В., Куцин М., Кушнір І. та ін.; гол. роб. гр. В. Можаровський. – К.: МОУ, 2011. – 84 с.
4. Біла книга – 2011. Збройні Сили України / Затинайко О., Клубань О., Кушнір І., Омелянчук В.; гол. роб. гр. В. Можаровський. – К.: МОУ, 2012. – 84 с.
5. Біла книга – 2012. Збройні Сили України / Бабенко А., Вдовенко С., Затинайко О., Замана В., Михайленко Ю., Можаровський В.; гол. роб. гр. О. Олійник. – К.: МОУ, 2013. – 74 с.
6. Біла книга – 2013. Збройні Сили України / Вдовенко С., Куцин М., Ліщинський О., Павленко В., Палій В., Руснак І. – К.: МОУ, 2014. – 74 с.
7. Біла книга – 2014. Збройні Сили України / Вдовенко С., Гаврилюк О., Гусев Ю., Мехед П.; гол. роб. гр. Руснак І. – К.: МОУ, 2015. – 85 с.
8. Біла книга – 2015. Збройні Сили України / Вдовенко С., Гаврилюк О., Долгов І., Дублян О.; гол. роб. гр. Руснак І. – К.: МОУ, 2016. – 112 с.
9. Біла книга – 2016. Збройні Сили України / Гаврилюк О., Дублян О., Дудко С., Муженко В.; гол. роб. гр. Руснак І. – К.: МОУ, 2017. – 112 с.
10. Біла книга – 2018. Збройні Сили України / Чернобай О., Дудко С., Макаренченко І., Меліхов О.; гол. роб. гр. Руснак І. – К.: МОУ, 2019. – 170 с.
11. Біла книга 2019–2020. Збройні Сили України, Держспецтрансслужба / Поліщук О., Старобінський І., Миронюк О., Петренко А.; гол. роб. гр. Руснак І. – К.: МОУ, 2021. – 195 с.
12. Біла книга 2021. Оборонна політика України / Меліхов О., Яцино О., Шостак В., Буняк О.; гол. роб. гр. Руснак І. – К.: МОУ, 2022. – 118 с.

13. Бурдяк В. Перспективи співробітництва «Україна – НАТО» і роль у ньому польського фактора / В. Бурдяк, І. Мороз // Політичний менеджмент. – 2008. – № 3. – С. 165–174.

14. Гевко В. Україна і Республіка Польща: від багатосторонньої співпраці до стратегічного партнерства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Hevko_Viktoriiia/Ukraina_i_Respublika_Polscha_vid_bahatostoronnoi_spivpratsi_do_stratichnoho_partnerstva.pdf? (Дата звернення: 01.03.2023). – Назва з екрану.

15. Зеленько Г. Проблема українсько-польського партнерства в контексті членства Польщі в НАТО та ЄС / Г. Зеленько // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2002. – Вип. 5. – С. 162–164.

16. Знахоренко О.М. Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах / О.М. Знахоренко // Історичний архів. Наукові студії: Зб. наук. пр. – Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2008. – Вип. 2. – С. 90–98.

17. Ільчук І. Формування українсько-польських політичних відносин на рівні стратегічного партнерства (1994–1999 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Ilichuk_Iryna/Formuvannia_ukrainsko-polskykh_politychnykh_vidnosyn_na_rivni_stratichnoho_partnerstva.pdf? (Дата звернення: 27.02.2023). – Назва з екрану.

18. Матерняк Д. Польсько-українське військово-технічне співробітництво: можливості та реальність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://novosti.dn.ua/ru/article/6741-polsko-ukrainske-viyskovo-tekhnichne-spivrobotnytvo-mozhlyvosti-ta-realnist> (Дата звернення: 27.02.2023). – Назва з екрану.

19. Митрофанова О. Польща як стратегічний партнер України / О. Митрофанова // Політичний менеджмент. – 2006. – № 6. – С. 153–160.

20. Про взаємні поставки озброєння, військової техніки та надання послуг у військово-технічній галузі: Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща від 10 жовтня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_092#Text (Дата звернення: 26.02.2023). – Назва з екрану.

21. Про військове співробітництво: Угода між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Республіки Польща від 3 лютого 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu93231u?an=2&ed=1993_02_03 (Дата звернення: 27.02.2023). – Назва з екрану.

22. Про двостороннє співробітництво в галузі підготовки військових кадрів: Протокол між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Республіки Польща від 26 квітня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://consultant.parus.ua/?doc=03Y4QA223V&abz=6B81N> (Дата звернення: 27.02.2023). – Назва з екрану.

23. Про науково-технічне співробітництво до Угоди між Міністерством оборони України і Міністерством національної оборони Республіки Польща: Виконавчий протокол про співробітництво у військовій галузі від 24 жовтня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_097#Text (Дата звернення: 27.02.2023). – Назва з екрану.

24. Слободян О. Україна та Польща в контексті українсько-польських міжнародних зв'язків кінця ХХ – початку ХХІ ст. / О. Слободян // Україна-Європа-Світ. – 2016. – Вип. 18: Присвячено 150-річчю від дня народження М. Грушевського. – С. 282–289.

25. Спільна Декларація Президента України і Президента Республіки Польща від 25-26 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MU96569> (Дата звернення: 27.02.2023). – Назва з екрану.

26. Спільна заява за результатами засідання українсько-польських міжурядових консультацій від 1 червня 2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/news/spilna-zayava-za-rezultatami-zasidannya-ukrayinsko-polskih-mizhuryadovih-konsultacij?fbclid=IwAR2pwSDJAvIKfjrhj_8r5bNTRTxzQrKjRTfOpKN1TBQVd3XhydZkbeoa8k (Дата звернення: 27.02.2023). – Назва з екрану.

27. Угода між Україною та Республікою Польща у справі створення спільної військової частини для участі в міжнародних миротворчих і гуманітарних операціях під егідою міжнародних організацій від 26 листопада 1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_007#Text (Дата звернення: 25.02.2023). – Назва з екрану.

28. Угода між Урядом Литовської Республіки, Урядом Республіки Польща та Кабінетом Міністрів України стосовно створення спільної військової частини від 19 вересня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_548/ed20140919#Text (Дата звернення: 27.02.2023). – Назва з екрану.

29. Українсько-польські відносини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Дата звернення: 27.02.2023). – Назва з екрану.

30. Шестоपालов С. Українсько-польське військове співробітництво / С. Шестоपालов // Чорноморський літопис, 2014. – Вип. 10. – С. 66–71.

31. Щодо участі національних контингентів у міжнародній миротворчій операції на території Косово, Союзна Республіка Югославія, у складі українсько-польського батальйону: Технічна угода між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Республіки Польща від 7 червня 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://poland.mfa.gov.ua/storage/app/sites/61/610621.jpeg> (Дата звернення: 25.02.2023). – Назва з екрану.

32. Янків М.Д. Україна і Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат: політико-економічний та секторальний аналіз / М.Д. Янків. – Львів: Світ, 2011. – 397 с.

References:

1. Sunhurovskiy, M. Chernova, A., & Shanhina, N. (2006). *Bila knyha – 2005: oboronna polityka Ukrainy*. K.: Vyd-vo «Zapovit». [In Ukrainian].
2. *Bila knyha – 2009. Zbroini Syly Ukrainy*. K.: MOU. [In Ukrainian].
3. Andresyuk, B., Dem'yanenko, A., Kluban", O., Korendovych, V., Kucyn, M., & Kushnir, I. (2011). *Bila knyha – 2010. Zbroini Syly Ukrainy*. Mozharovskyi, V. (Ed.). K.: MOU. [In Ukrainian].
4. Zatyrajko, O., Kluban", O., Kushnir, I., & Omel"yanchuk, V. (2012). *Bila knyha – 2011. Zbroini Syly Ukrainy*. Mozharovskyi, V. (Ed.). K.: MOU. [In Ukrainian].
5. Babenko, A., Vdovenko, S., Zatyrajko, O., Zamana, V., Myxajlenko, Yu., & Mozharovskiy, V. (2013). *Bila knyha – 2012. Zbroini Syly Ukrainy*. Oliinyk, O. (Ed.). K.: MOU. [In Ukrainian].
6. Vdovenko, S., Kucyn, M., Lishhynskiy, O., Pavlenko, V., Palij, V., & Rusnak, I. (2014). *Bila knyha – 2013. Zbroini Syly Ukrainy*. K.: MOU. [In Ukrainian].
7. Vdovenko, S., Havrylyuk, O., Husyev, Yu., & Mexed, P. (2015). Rusnak, I. (Ed.). *Bila knyha – 2014. Zbroini Syly Ukrainy*. K.: MOU. [In Ukrainian].
8. Vdovenko, S., Havrylyuk, O., Dolhov, & I., Dublyan, O. (2016). *Bila knyha – 2015. Zbroini Syly Ukrainy*. Rusnak, I. (Ed.). K.: MOU. [In Ukrainian].
9. Havrylyuk, O., Dublyan, O., Dudko, S., & Muzhenko, V. (2017). *Bila knyha – 2016. Zbroini Syly Ukrainy*. Rusnak, I. (Ed.). K.: MOU. [In Ukrainian].
10. Chernobaj, O., Dudko, S., Makarchenko, I., & Melixov, O. (2019). *Bila knyha – 2018. Zbroini Syly Ukrainy*. Rusnak, I. (Ed.). K.: MOU. [In Ukrainian].

11. Polishhuk, O., Starobins'kyj, I., Myronyuk, O., & Petrenko, A. (2021). *Bila knyha 2019-2020. Zbroini Syly Ukrainy, Derzhspetstranssluzhba*. Rusnak, I. (Ed.). K.: MOU. [In Ukrainian].
12. Melixov, O., Yacyno, O., Shostak, V., & Bunyak, O. (2022). *Bila knyha 2021. Oboronna polityka Ukrainy*. Rusnak, I. (Ed.). K.: MOU. [In Ukrainian].
13. Burdiak, V., & Moroz, I. (2008). Perspektyvy spivrobitnytstva «Ukraina – NATO» i rol u nomu polskoho faktora. *Politychnyi menedzhment*, 3, 165–174. [In Ukrainian].
14. Hevko, V. *Ukraina i Respublika Polshcha: vid bahatoronnoi spivpratsi do stratehichnoho partnerstva*. Retrieved from: https://shron1.chtyvo.org.ua/Hevko_Viktoriia/Ukraina_i_Respublika_Polscha_vid_bahatoronnoi_spivpratsi_do_stratehichnoho_partnerstva.pdf? [In Ukrainian].
15. Zelenko, H. (2002). Problema ukraïnsko-polskoho partnerstva v konteksti chlenstva Polshchi v NATO ta YeS. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Istorii*, 5, 162–164. [In Ukrainian].
16. Znakhorenko, O. (2008). Stratehichne partnerstvo v ukraïnsko-polskykh vidnosynakh. *Istorychnyi arkhiv*, 2, 90–98. [In Ukrainian].
17. Ilchuk, I. *Formuvannia ukraïnsko-polskykh politychnykh vidnosyn na rivni stratehichnoho partnerstva (1994–1999 rr.)*. Retrieved from: https://shron1.chtyvo.org.ua/Ilchuk_Iryna/Formuvannia_ukraïnsko-polskykh_politychnykh_vidnosyn_na_rivni_stratehichnoho_partnerstva.pdf? [In Ukrainian].
18. Materniak, D. *Polsko-ukraïnske viiskovo-tekhniche spivrobitnytstvo: mozhlyvosti ta realnist*. Retrieved from: <https://novosti.dn.ua/ru/article/6741-polsko-ukraïnske-viiskovo-tekhniche-spivrobitnytstvo-mozhlyvosti-ta-realnist> [In Ukrainian].
19. Mytrofanova, O. (2006). Polshcha yak stratehichni partner Ukrainy. *Politychnyi menedzhment*, 6, 153–160. [In Ukrainian].
20. Pro vzaiemni postavky ozbroïennia, viiskovoi tekhniki ta nadannia posluh u viiskovo-tekhnicinii haluzi: Uhoda mizh Uriadom Ukrainy ta Uriadom Respubliki Polshcha vid 10 zhovtnia 1996 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_092#Text [In Ukrainian].
21. Pro viiskove spivrobitnytstvo: Uhoda mizh Ministerstvom oborony Ukrainy ta Ministerstvom natsionalnoi oborony Respubliki Polshcha vid 3 liutoho 1993 r. Retrieved from: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu93231u?an=2&ed=1993_02_03 [In Ukrainian].
22. Pro dvostoronnie spivrobitnytstvo v haluzi pidhotovky viiskovykh kadriv: Protokol mizh Ministerstvom oborony Ukrainy ta Ministerstvom natsionalnoi oborony Respubliki Polshcha vid 26 kvitnia 1996 r. Retrieved from: <https://consultant.parus.ua/?doc=03Y4QA223B&abz=6B81N> [In Ukrainian].
23. Pro naukovo-tekhniche spivrobitnytstvo do Uhody mizh Ministerstvom oborony Ukrainy i Ministerstvom natsionalnoi oborony Respubliki Polshcha: Vykonavchiy protokol pro spivrobitnytstvo u viiskovii haluzi vid 24 zhovtnia 1996 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_097#Text [In Ukrainian].
24. Slobodian, O. (2016). Ukraina ta Polshcha v konteksti ukraïnsko-polskykh mizhnarodnykh zv'iazkiv kintsia KhKh – pochatku KhKhI st. *Ukraina-Yevropa-Svit*, 18, 282–289. [In Ukrainian].
25. Spilna Deklaratsiia Prezydenta Ukrainy i Prezydenta Respubliki Polshcha vid 25-26 chervnia 1996 r. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/MU96569> [In Ukrainian].
26. Spilna zaiava za rezultatamy zasidannia ukraïnsko-polskykh mizhuriadovykh konsultatsii vid 1 chervnia 2022 r. Retrieved from: https://www.kmu.gov.ua/news/spilna-zayava-za-rezultatami-zasidannya-ukrayinsko-polskih-mizhuryadovih-konsultacij?fbclid=IwAR2pwSDJAvIKfjrhj_8r5bNTRTxzQrKjRTfOpKN1TBQVd3XhydZkbeoa8k [In Ukrainian].
27. Uhoda mizh Ukrainoiu ta Respublikoiu Polshcha u spravi stvorennia spilnoi viiskovoi chastyny dlia uchasti v mizhnarodnykh myrotvorchykh i humanitarnykh operatsiiah pid ehidoiu mizhnarodnykh orhanizatsii vid 26 lystopada 1997 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_007#Text [In Ukrainian].

28. Uhoda mizh Uriadom Lytovskoi Respubliky, Uriadom Respubliky Polshcha ta Kabinetom Ministriv Ukrainy stosovno stvorennia spilnoi viiskovoi chastyny vid 19 veresnia 2014 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_548/ed20140919#Text [In Ukrainian].

29. Ukrainsko-polski vidnosyny. Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [In Ukrainian].

30. Shestopalov, S. (2014). Ukrainsko-polske viiskove spivrobotnytstvo. *Chornomorskyi litopys*, 10, 66–71. [In Ukrainian].

31. Shchodo uchasti natsionalnykh kontynhentiv u mizhnarodnii myrotvorchii operatsii na terytorii Kosovo, Soiuzna Respublika Yuhoslaviia, u skladi ukrainsko-polskoho batalionu: Tekhnichna uhoda mizh Ministerstvom oborony Ukrainy ta Ministerstvom natsionalnoi oborony Respubliky Polshcha vid 7 chervnia 2000 r. Retrieved from: <https://poland.mfa.gov.ua/storage/app/sites/61/610621.jpeg> [In Ukrainian].

32. Iankiv, M. (2011). *Ukraina i Polshcha: stratehichne partnerstvo v systemi heopolitychnykh koordynat: polityko-ekonomichnyi ta sektoralnyi analiz*. [In Ukrainian].

Iryna Avtushenko,

*Dr. Habil. (History), Professor,
National Transport University, Kyiv, Ukraine*

Oleksandr Avtushenko,

*Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Institute of Special Communications and Information Protection of National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»,
Kyiv, Ukraine*

THE EVOLUTION OF THE MILITARY COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND POLAND

Abstract. *The article investigates the evolution of interstate relations between Ukraine and Poland in the military sphere. The military cooperation between the countries began with the signing of the Agreement between the Ministry of National Defense of the Republic of Poland and the Ministry of Defense of Ukraine in February 1993. The relations between the states reached the level of strategic partnership in 1996, after the signing of a joint declaration by the Presidents of Ukraine and the Republic of Poland. The joint Ukrainian-Polish military unit for participation in international peacekeeping and humanitarian operations under the auspices of international organizations was created in 1997. The military cooperation between the countries increased with Poland's joining NATO and the EU. The joint military exercises conducted by Ukraine and Poland contributed to the practical assimilation of Western operational standards, modern practices and approaches implemented in the Ukrainian army.*

It has been found that there were regular bilateral meetings between Ukraine and Poland at the level of the leadership of the defense departments. A number of agreements on military-technical cooperation were signed, and annual internships and training were held in higher educational institutions of the Republic of Poland and Ukraine.

It has been found out that over the past 30 years, Polish-Ukrainian cooperation has been built on mutually beneficial terms in the military sphere, and relations have deepened every year. With the beginning of the full-scale war of Russia against Ukraine, military cooperation between the countries reached the highest level of development during the years of independence. Poland, as a member of NATO and the EU, contributes to the establishment of military cooperation between Ukraine and European structures. This cooperation is an example for other countries in the conditions of Ukraine's war with the Russian Federation.

Keywords: *military cooperation, servicemen, multinational exercises, Armed Forces of Ukraine, Poland, Ukraine.*

Надійшла до редколегії 22.12.2022